

Digi arkeen -neuvottelukunnan toimintakertomus 2020-2023 / *Luonnos 9.12.2022*

Sisältö

Digi arkeen -neuvottelukunnan toimintakertomus 2020-2023 / <i>Luonnos 9.12.2022</i>	1
1 Neuvottelukunnan tavoitteet, tehtävä ja toimeksianto	2
2 Mitä olemme tehneet ja miten olemme toteuttaneet asetetut tavoitteet?	3
2.1 Neuvottelukunnan kokoukset ja tilaisuudet	3
2.1.1 Vuoden 2020 kokoukset.....	3
2.1.2 Vuoden 2021 kokoukset.....	3
2.1.3 Vuoden 2022 kokoukset.....	4
2.1.4 Vuoden 2023 tapahtumat	4
2.2 Pyöreiden pöytien keskustelut	4
2.2.1 Pyöreä pöytä: Hyvinvointi ja osallisuus digitaalisessa yhteiskunnassa 29.10.2020	5
2.2.2 Pyöreä pöytä: Osaaminen ja taidot digitaalisessa yhteiskunnassa 16.2.2021	6
2.2.3 Pyöreä pöytä: Oikeudet digitaalisissa palveluissa Suomessa ja EU:ssa 19.5.2021	6
2.2.4 Pyöreä pöytä: Tiedolla johtaminen – kansalaiset ja osallisuus 30.11.2021	7
2.2.5 Pyöreä pöytä: Suomen digitaalinen kompassi 11.5.2022	8
3 Neuvottelukunnan pääviestit ja katse tulevaisuuteen.....	10
4 Liitteet	12

1 Neuvottelukunnan tavoitteet, tehtävä ja toimeksianto

Digi arkeen -neuvottelukunta asetettiin toiselle toimintakaudelleen ajalle 15.4.2020–31.3.2023 ([asettamispäätös](#)). Neuvottelukunta on yhteistyö- ja vuoropuhelukanava kansalaisjärjestöjen, tutkijoiden, eri viranomaisten ja julkisten palveluiden digitalisoinnista vastaavan valtiovarainministeriön välillä. Ensimmäisestä toimintakaudesta voi lukea lisää hankesivuilta ([linkki](#)).

Neuvottelukunnan tavoitteena on ollut tukea digitaalisten palveluiden kehittämistä siten, että eri väestöryhmät pystyisivät hyödyntämään niitä yhdenvertaisesti. Työllä on haluttu lisätä vuoropuhelua etenkin digipalveluiden suunnittelijoiden ja käyttäjien välille, esimerkiksi erityisryhmien näkökulmasta. Lisäksi työllä on pyritty löytämään ja tukemaan uudenlaisia tapoja organisoida hallinnon, kansalaisjärjestöjen ja tutkimuksen välistä yhteistyötä.

Neuvottelukunnan puheenjohtajana on toiminut Marianne Heikkilä Marttaliitosta ja varapuheenjohtajana Sari Vapaavuori Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry;stä. Neuvottelukunnassa on ollut lisäksi edustettuina DigiIN tutkimushankekonsortio, Vammaisfoorumi ry, Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry myöhemmin Verke, Suomen UNICEF ry, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, Moniheli ry, Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO, ENTER ry, Apuomena ry myöhemmin Joenseverit, SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf, Svenska Finlands folkting, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Kirjastoseura ry, Kela, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Yrittäjä ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Digi- ja väestötietovirasto, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtiovarainministeriö.

Neuvottelukunnan tukena on toiminut virkamiessihteeristö valtiovarainministeriöstä.

Toimintakauden aikana joidenkin tahojen sekä organisaatioiden edustajat ovat vaihtuneet – kattava nimilista jäsenistä on saatavilla hankesivuilla kohdassa henkilöt ([linkki hankesivuille](#)).

2 Mitä olemme tehneet ja miten olemme toteuttaneet asetetut tavoitteet?

Toimintakaudellaan neuvottelukunta on suunnitellut ja valinnut itse ne teemat ja aiheet joihin se on halunnut keskittyä. Neuvottelukunta on järjestänyt säännönmukaisesti kokouksia.

Neuvottelukunnan yhdeksi vaikuttamisen tavaksi ja toimintamuodoksi määriteltiin järjestää laajoja pyöreän pöydän keskusteluja, joihin valikoitui viisi eri teemaa neuvottelukunnan kokouksissa käytyjen keskustelujen ja esittelyjen pohjalta.

Merkille pantavaa on, että valtaosa neuvottelukunnan työstä on toteutettu korona-ajan vuoksi etäkokouksina ja -tilaisuuksina. Vasta kautensa loppuvaiheessa neuvottelukunta on pystynyt järjestämään terveysturvallisesti läsnä- ja hybriditilaisuuksia. Pandemia toi osin pakon kautta myös paljon hyvää työskentelyyn uusien mahdollisuuksien kautta ja nosti uuteen valoon neuvottelukunnan työn merkityksellisyyden muun muassa digiosallisuuden/-osattomuuden parissa.

2.1 Neuvottelukunnan kokoukset ja tilaisuudet

Neuvottelukunta on pitänyt yhteensä 17 kokousta. Niissä on käsitelty laajasti ajankohtaisia digikehittämisen aiheita aina lainvalmistelusta mielenkiintoisiin tutkimustuloksiin. Kokouksissa on kuultu asiantuntijoita, suunniteltu neuvottelukunnan toimintaa ja myös käyty läpi neuvottelukunnassa edustettuina olevien organisaatioiden ajankohtaisia digikuulumisia.

Usean kertaan käsiteltyjä teemoja ovat olleet digituki, digiosallisuus sekä saavutettavuus/esteettömyys

2.1.1 Vuoden 2020 kokoukset

Toimintakauden ensimmäisenä vuonna valmisteltiin toimintakautta ja pyöreän pöydän keskusteluja. Ensimmäisen vuoden aikana neuvottelukunnalla oli ulkoiseen viestintään keskittynyt pienryhmä, joka koostui neuvottelukunnan jäsenistä ja sihteeristöstä. Pienryhmät muodostettiin myös elinkeinoelämäyhteistyön sekä seurannan ja mittaroinnin ympärille.

Vuonna 2020 neuvottelukunta kokoontui kuusi kertaa. Eniten käsitelty teema oli digihyvinvointi ja digiosallisuus. Näihin teemoihin sukellettiin VTM Digihyvinvointi tiekartta –tutkimuksen, Digiosallisuus Suomessa –TEAS-hankeen ja DigiIN-hankkeen - Digisyrjäytyminen ja digipalveluiden käytettävyys, alusten avulla. Lisäksi kuultiin tuloksia Digitaitokartoituksesta (DVV) ja Valli ry Ikäteknologiakeskus pankkipalveluselvityksestä.

2.1.2 Vuoden 2021 kokoukset

Toimintakauden toisena vuonna neuvottelukunta kokoontui viisi kertaa. Näiden lisäksi järjestettiin kaksi pyöreän pöydän keskustelua.

Vuoden 2021 suosituin teema oli selkokieliisyys ja saavutettavuus. Teemaan tutustuttiin Digi-kurssien saavutettavuuden kehittämistyökalun (SAKKE), Selkeästi meille-hankeen, joka vahvistaa kehitysvammaisten ihmisten osallisuutta lisäämällä viestinnän ja verkkopalvelujen kognitiivista saavutettavuutta, sekä Selkokieli ja selkeä kieli kriisiviestinnässä, alustusten kautta. Neuvottelukunta kuuli myös Digiosallisuus Suomessa TEAS –hankeksen etenemisestä, Digtuen kehityksestä Digi- ja väestötietovirastossa, Digitaalisen henkilöllisyyden kehittäminen –hankeesta ja perustetusta Digitalisaation edistäjien verkostosta. Jokaisessa kokouksessa käsiteltiin myös neuvottelukunnan ulkoisen viestinnän asioita.

Vahvistaakseen yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa syyskuussa 2021 neuvottelukunta järjesti kaikille avoimen webinaarin, jossa oli mm. paneelikeskustelu aiheesta ”Kilpailuetuna saavutettavuus – työkaluja yrityksille. Tilaisuuden lopputuotoksena koottiin seinätaulumaisesti tarkistuslista yrityksille saavutettavuuden huomioimisesta digipalveluissa ([linkki tarkistuslistaan](#)).

2.1.3 Vuoden 2022 kokoukset

Neuvottelukunta kokousti vuoden aikana neljä kertaa. Näiden lisäksi vuoden aikana järjestettiin viides pyöreän pöydänkeskustelu, keskustelutilaisuus digitalisaatiota käsittelevien ryhmien ja verkostojen vetäjille ja neuvottelukunnan sisäinen työpaja.

Kokouksissa eniten käsitelty teema oli DVV:n digituki. Digituki oli myös välillisesti mukana muissakin teemoissa, joita yhdisti digikyvykyys. Näitä teemoja olivat digitaitojen osaamismerkistö sekä digiosallisuus, johon tutustuttiin VN-TEAS tutkimushankkeen loppuraportin kautta. Neuvottelukunnan käsitteli myös kansallista Digikompassia digitoimiston osastopäälliköiden Laura Eiro (LVM) ja Jarkko Levasma (VM) alustamina ja 5. pyöreän pöydän teemakeskusteluissa. Vuonna 2022 tutustuttiin myös esteettömyysdirektiivin kansalliseen täytäntöönpanoon hankepäällikkö Emilia Sormusen (STM) alustamana.

Neuvottelukunnan kokouksissa kuultiin myös jäsenten toimialojen digikuulumisia, keskusteltiin neuvottelukunnan ulkoisesta viestinnästä ja tutustuttiin Helsingin kaupungin Lämpiö-hankkeeseen, joka tukee ikääntyneiden hyvinvointia ja toimintakykyä digikulttuuripalveluja kokoavan verkkoalustan avulla.

Neuvottelukunta kutsui digitalisaatiota käsittelevien eri ryhmien ja verkostojen vetäjiä keskustelemaan yhteiseen pöytään syyskuussa 2022. Tilaisuudessa keskusteltiin mikä digiryhmiä yhdistää, mitkä ovat ryhmien ja verkostojen vahvuudet ja eroavaisuudet sekä tehtävät. Monessa ryhmässä koettiin hanke/toimintakausien pätkämäisyyden tuovan haasteita jatkuvaan kehittämiseen, jota ryhmissä toteutetaan. Todettiin että verkostomaista työtä tarvitaan jatkossakin ja se tukee elämäntapahtuma/liiketoimintapahtuma lähtöistä julkisten palvelujen kehittämistä, jota mm. Suomen digikompassilla tavoitellaan. Pohdittiin olisiko jatkossa digitoimisto taho viemään pitkäjänteistä verkostotyötä eteenpäin.

Sisäinen työpaja 3.11.2022 [Tiiviisti työpajasta tähän tekstiä]

[16.12.kokouksesta tiiviisti mahdollisesti tähän]

2.1.4 Vuoden 2023 tapahtumat

[Täydennetään myöhemmin helmikuun kokous ja maaliskuun loppuseminaaritiivistyksillä tähän]

2.2 Pyöreiden pöytien keskustelut

Pyöreän pöydän keskusteluja on järjestetty yhteensä viisi kappaletta. Ne ovat keskittyneet seuraaviin teemoihin: hyvinvointi ja osallisuus digitaalisessa yhteiskunnassa, osaaminen ja taidot digitaalisessa yhteiskunnassa, oikeudet digitaalisissa palveluissa Suomessa ja EU:ssa, tiedolla johtaminen – kansalaiset ja osallisuus sekä Suomen digitaalinen kompassi. Keskusteluiden sisällöstä ja johtopäätöksistä on koottu keskeisimmät nostot seuraaviin alalukuihin.

Keskustelujen teemoihin ja niiden painotuksiin on sisällytetty sellaisia kysymyksiä, joiden käsittelyn kautta osallistujilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa ja nostaa esille näkökohtia

merkittäviin valmistelussa oleviin linjauksiin ja päätöksiin. Keskusteluiden tarkoituksena on ollut lisätä ymmärrystä seikoista, joita digitaalisuuden edistämiseksi tulisi ottaa huomioon tai etsiä yhdessä ratkaisuvaihtoehtoja tunnistettuun ongelmaan tai haasteeseen.

Keskusteluihin on kutsuttu laaja-alaisesti asiantuntijoita ja päättäjiä käsiteltävistä aiheista ja näin varmistaa mahdollisimman laaja edustavuus osallistujissa. Tilaisuudet ovat olleet kaikille avoimia. Tilaisuudet on myös kirjoitustulkattu ja/tai viitottu ja tallenteista on katsottavissa suomeksi tekstitettyt videot VM:n Youtube-kanavalla. Pöydistä on raportoitu muistion tai vastaavan muodossa muun muassa kuntaministerille sekä VM/JulkICT-osaston johtoryhmälle sekä myös viestitty avoimesti ja mahdollisimman laajasti muun muassa VM:n tiedotteiden muodossa. Pyöreiden pöytien tukena on ollut fasilitaattoreita, jotka ovat eri menetelmin johdatelleet keskustelua ja edesauttaneet tulosten ja näkemysten kiteyttämistä ja tiivistämistä.

2.2.1 Pyöreä pöytä: Hyvinvointi ja osallisuus digitaalisessa yhteiskunnassa 29.10.2020

Pyöreän pöydän keskustelun tärkeä tulos oli, että käsitteet digitaalinen hyvinvointi ja digiosallisuus eivät ole selkeitä. Niiden sisältöä on kirkastettava, jotta niitä voidaan edistää ja mitata oikealla tavalla. Aiheet ovat tiiviisti toisiinsa liittyviä. Keskusteluissa havaittiin, että olisi selkeää puhua digitalisaation vaikutuksista hyvinvointiin. Digitaalinen osallisuus kytkeytyy kiinteästi hyvinvointiin, ja digitaalisten palveluiden kehittäminen saavutettaviksi ja osallisuutta tukeviksi lisää myös hyvinvointia. Osallisuuden ja hyvinvoinnin kehittämistä digitaalisessa yhteiskunnassa toteutetaan myös edistämällä osallisuuden ja hyvinvoinnin toteutumista yleensä, tieto-osallisuuden, suunnitteluosallisuuden, päätöksenteko-osallisuuden ja toimintaosallisuuden kautta. Lisäksi digiosallisuudessa korostuvat erityisesti saavutettavuus, löydettävyyttä, käytettävyys, sisältö, osaaminen, turvallisuus, luotettavuus, vuorovaikutus, infrastruktuuri ja sääntely.

Osallisuuden ja hyvinvoinnin seuranta ja mittaaminen digitaalisessa yhteiskunnassa on tärkeää. Näitä koskevaa tietopohjaa tulisi edelleen vahvistaa ja selkeyttää. Yksittäisten mittareiden rinnalle tarvitaan syvällisempää ymmärrystä siitä millaisia muutoksia digitalisaatio aiheuttaa koko yhteiskuntaan, esimerkiksi eriarvoistumisen näkökulmasta. Tietoa digitalisaation hyvinvointivaikutusten arviointiin kerätään jo nyt paljon. Jatkossa on tärkeää, että kaikki tämä tieto saadaan koottua yhteen kokonaisvaltaisemman tilannekuvan ja ymmärryksen muodostamiseksi ja sen pitää olla johdonmukaista ja säännöllistä.

Digitaalisten palveluiden yhteissuunnittelun (engl. *co-creation*) katsottiin lisäävän osallisuutta ja parantaa palveluiden saavutettavuutta ja käytettävyyttä. Olennaisia seikkoja palveluiden laadukkaassa ja käyttäjälähtöisessä kehittämisessä ovat muun muassa kokonaisvaltainen palvelumuotoilu käyttäjälähtöisesti, käyttäjäryhmien moninaisuuden huomioiminen ja kohdennettu ymmärtäminen, jatkuva palautteen pyytäminen ja kerääminen sekä palveluiden jatkuva kehitys palautteen avulla.

Pyöreän pöydän ehdotukset tiivistettiin kolmeen kohtaan seuraavasti:

- Tilannekuvan muodostaminen digitalisaation vaikutuksista osallisuuteen ja hyvinvointiin tulisi vastuuttaa jollekin taholle. Tilannekuvan muodostamisessa tulisi hyödyntää laaja-alaisesti eri tutkimus- ja selvitystietoa.
- Seurantaan liittyen ehdotettiin, että säännöllisesti toteutettaviin hyvinvointia ja osallisuutta mittaaviin väestötason kyselyihin sisällytettäisiin digitalisaation vaikutuksia selvittäviä mittareita ja indikaattoreita, joiden kautta kehittymistä voitaisiin seurata ja raportoida.
- Digitaalisten palveluiden kehittämistä ja palveluiden laadun arviointia tulee edelleen jatkaa verkostomaisena yhteistyönä, kokemuksia jakamalla ja lisäämällä käyttäjälähtöistä kehittämistä valtion, kuntien, kolmannen ja yksityisen sektorin kesken.

Lue raportti kokonaisuudessaan ([linkki](#)).

2.2.2 Pyöreä pöytä: Osaaminen ja taidot digitaalisessa yhteiskunnassa 16.2.2021

Tämän pyöreän pöydän keskustelun tavoitteena oli ymmärtää, millainen on ihmisten digitaalisten oppimispolku koko elämän läpi. Keskustelussa haluttiin pohtia, miten ja millä keinoin ihmiset kehittävät digitaalisia taitojaan eri elämäntilanteissa- ja vaiheissa, ja millaisia haasteita digitaalisten taitojen puutteista ja niiden hankkimisesta syntyy.

Keskusteluissa kahdeksan eri pienryhmää keskustelivat osaamisesta ja taidoista digitaalisessa yhteiskunnassa ikäryhmittäin. Keskusteluissa vastauksia etsittiin digitaalisten elämänpolun kautta kolmen kysymyksen pohjautuen: Millaisia digitaalisia taitoja yhteiskunnassa tarvitaan, millaisia haasteita näiden taitojen hankkiminen tai puuttuminen aiheuttavat ja millaisia tilanteita ihmisten elämän aikana tulee vastaan liittyen taitoihin digitaalisessa yhteiskunnassa.

Keskustelujen keskeiset johtopäätökset:

1. Tiettyyn ikäryhmään kuulumisen ei määritä digitaalisia taitoja.
2. Turvallisen digipalvelujen käytön opettelu ja opettaminen tulee aloittaa perheissä jo varhain. Vanhempien digitaaliset taidot vaikuttavat lasten oppimiseen.
3. Nuoret tarvitsevat erityisesti lisää osaamista medialukutaidoissa, tietoturvas- ja yksityisyyden suojassa ja oman datan arvon ymmärtämisessä
4. Aikuiset tarvitsevat tukea erityisesti jatkuvaan oppimiseen ja digitaalisten taitojen ylläpitoon
5. Ikääntyneiden osalta tulee vahvistaa mahdollisuutta saada tukea digitaalisten taitojen kehittämiseen esimerkiksi vertaistuen keinoin.
6. Digitaalisten taitojen kehittäminen on jatkuva prosessi.
7. Digitaalisten taitojen ja -osaamisen ylläpidossa ja kehittämisessä on yhdistettävä yhteiskunnan eri toimijoiden vastuut ja resurssit.
8. Ihmisiä tulee kannustaa digipalvelujen käyttöön ja tuoda esiin niiden hyödyt

Lue raportti kokonaisuudessaan ([linkki](#)).

2.2.3 Pyöreä pöytä: Oikeudet digitaalisissa palveluissa Suomessa ja EU:ssa 19.5.2021

Kyseisessä oikeuksiin pureutuneen kaksiosaisen pyöreän pöydän keskusteluissa ja raportissa digioikeuksilla tarkoitetaan perus- ja ihmisoikeuksia digitaalisessa ympäristössä – eli kaikille ihmisille kuuluvia oikeuksia, joiden pitäisi toteutua aina digitaalisia ratkaisuja käytettäessä. Ihmisten ja perusoikeuksilla tarkoitetaan perustuslaissa ja kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa yksilölle säädettyjä oikeuksia.

Pyöreässä pöydässä tunnistettiin neljä osa-aluetta, jotka vaikuttavat digioikeuksien puutteelliseen toteutumiseen:

- ihmis- ja perusoikeuksiin liittyvä ymmärryksen taso vaihtelee yhteiskunnassa
- digioikeuksiin ja -palveluihin liittyvä sääntely on monimutkaista ja epäselvää
- toimivien digipalveluiden kehittäminen vaatii lisää osaamista, resursseja sekä selvän sääntelyn ja
- kaikki eivät pääse palveluihin tai osaa käyttää niitä kovin hyvin.

Käytyjen keskustelujen pohjalta neuvottelukunta laati toimenpide-ehdotuksia digioikeuksien toteutumisen vahvistamiseksi.

Lainsäädäntö ja sen valvonta

- Perus- ja ihmisoikeussopimusten ja kansallisen lainsäädännön hyödyntäminen täysimääräisesti digipalvelujen sääntelyssä
- Digitalisaation johtamisen kehittäminen ja valvonnan keskittäminen

- Julkisen sektorin hankintoihin saavutettavuus-aspekti pakolliseksi

Koulutus ja neuvonta

- Digioikeuksien integrointi opetussuunnitelmiin ja opettajien koulutukseen
- Kansalaisille ja yrityksille tarkoitetun neuvovan viranomaispisteen perustaminen

Työkaluja ja kannustimia

- Käytettävyyden ja saavutettavuuden kustannusarviointi helpoksi
- Testauspalvelu ohjeidenmukaisuudelle
- Vastuullinen digitaalinen toimija -sertifikaatti

Viestintä

- Digioikeuksien teemavuosi 2022

Ehdotuksien taustat ja niihin liittyvät perustelut on esitetty tarkemmin raportissa. Lue raportti kokonaisuudessaan ([linkki](#)).

2.2.4 Pyöreä pöytä: Tiedolla johtaminen – kansalaiset ja osallisuus 30.11.2021

Tiedolla tarkoitetaan tässä laaja-alaista asiakasymmärrystietoa digipalveluiden johtamisen, kehittämisen ja päätöksenteon pohjana. Tiedonkeruun lähtökohtana tulisi olla asiakkaan/käyttäjän ymmärtäminen yksilön näkökulmasta, ja sitä kautta mahdollistaa käyttäjälähtöiset palvelut, sekä myös ryhmä- ja/tai väestökohtaisten analyysien ja yhteenvedojen tekeminen.

Tiedolla johtamisen tulisi olla johtamisjärjestelmän ydinprosessi. Haasteista merkittävimmäksi koettiin asiakasarvolähtöisen johtamisen puute. Dataa kerätään, muttei usein jalosteta ja hyödynnetä riittävän systemaattisesti ja segmentoidusti. Yleisemmällä tasolla haasteena voi olla tiedon saatavuus ja sen löydettävyys.

Tietoa/dataa koskevaan keskusteluun tarvitaan myös yhteistä kieltä, sanastoa, kuvausta ja konkretisointia sekä esimerkkejä ymmärryksen syntymiseksi. Asiakasymmärrys ei ole riittävän korkealla tasolla millään sektorilla. Kokemuserustainen tieto on alihyödynnettyä, usein nojataan vahvasti vain numeraaliseen dataan. Myös erilaisen poikkitieteellisen tutkimustiedon tulisi olla saavutettavasti ja tietoturvallisesti kaikkien sektoreiden hyödynnettävänä (avoin data ja tieto).

Keskustelussa todettiin, että koko tiedolla johtamisen prosessi tulisi saattaa kuntoon: tiedon lähteet, keruu, jalostus, analysointi, sekä hyödyntäminen päätöksenteossa ja (palvelujen) kehittämisessä. Samoin prosessiin liittyvät osaamiset ja vastuut. Keskeistä on arvioida kuinka hyvin kerätty tieto vastaa tiedon tarvetta. Myös tiedon yhteentoimivuus ja laatu on tärkeää huomioida.

Tietojen avoimuus ja eri tietolähteiden hyödyntäminen tarvittaessa hallinnonalojen, sektorien, toimialueiden ja toimialojen rajat ylittäen tukee asiakasymmärryksen kerryttämistä, ja sitä kautta asiakkaille on mahdollista tarjota jopa ennakoivasti heidän tarpeisiinsa paremmin sopivia palveluja (vrt. elämäntapahtumapalvelukokonaisuudet). Tietojen hyödyntämisessä automaatio- ja tekoälyratkaisut voivat tuoda tehokkuutta sekä palveluiden tarjoajille että niiden käyttäjille. Eri tietolähteiden yhdistelemisessä ja hyödyntämisessä tulee huomioida eettisyysasiat, ja tietojen käyttämisen tulisi olla läpinäkyvää asiakkaille/käyttäjille.

Keskeiset johtopäätökset:

1. Asiakasarvolähtöistä johtamista tulee kehittää ja hyödyntää myös kokemuseräistä tietoa.
2. Koko tiedolla johtamisen prosessi tulee saattaa kuntoon tiedon lähteistä hyödyntämiseen.
3. Tiedon yhteentoimivuus ja laatu tulee huomioida.

Lue raportti kokonaisuudessaan ([linkki](#)).

2.2.5 Pyöreä pöytä: Suomen digitaalinen kompassi 11.5.2022

Järjestyksessään viidennen pyöreän pöydän keskusteluissa pohdittiin sitä, miten Suomen digikompassi kytkeytyy organisaatioiden tekemään työhön ja niiden tuottamiin palveluihin. Tilaisuuden tavoitteena oli koota syötteitä digikompassin valmisteluun ja tuottaa eri organisaatioiden edustajille oivalluksia digikompassin tuomista mahdollisuuksista. Pyöreän pöydän keskusteluissa keskityttiin kahteen digikompassi-kokonaisuuden kannalta olennaiseen asiaan: elämäntapakokouksiin ja yhteiskehittämiseen (*co-creation*).

Keskeiset huomiot elämäntapahtumakokonaisuuksiin liittyen

Pienryhmien keskusteluiden pohjalta elämäntapahtumat hahmotettiin kahteen kokonaisuuteen: lineaariset elämänkaaren nivelvaiheet, jotka ovat ennustettavia ja kriisi- tai murrostilanteet, jotka ovat vaikeammin ennakoitavissa. Elämänkaarella nivelvaiheet tapahtuvat ihmisten elämässä eri aikaan, eri järjestyksessä sekä joskus myös samanaikaisesti. Opiskelu, yrittäjyys ja työelämä esimerkiksi kulkevat elämässä yhä useammin rintarinnan.

Keskusteluissa nousi toistuvasti esiin puolesta asiointi elämäntapahtumakokonaisuuksien läpileikkaavana teemana. Puolesta asioinnin haasteet ja pullonkaulat ovat hyvä esimerkki siitä, miten yksi elementti elämäntapahtumakokonaisuudessa voi vaikeuttaa henkilön toimintaa.

Keskusteluissa muistutettiin, että digitaalisen palvelun ei tule jatkossakaan olla ihmiselle ainoa tapa hoitaa asioita. Myöskään mikään päätös, etuus tai palvelu ei saisi jäädä saamatta, jos digitaalinen palvelu ei toimi.

Keskeiset huomiot yhteiskehittämisestä

Yhteiskehittämisen osalta pienryhmien keskusteluissa kaivattiin selkeitä rakenteita ja pelisääntöjä mahdollistamaan yhteiskehittäminen eri sektorien välillä. Kysymys ei ole yksittäisen viranomaisen kehittämispanostuksesta vaan yhteiskehittämisestä politiikan tekijöiden, viranomaisten, tutkimuksen, yritysten, kolmannen sektorin sekä palveluiden käyttäjien kesken. Myös kunnat ja hyvinvointialueet ovat osapuolina kehittämisessä.

Keskustelijat kiinnittivät huomiota kielen selkeyden tärkeyteen yhteiskehittämisessä. Kielen selkeys nähtiin edellytyksenä kansalaisyhteiskunnan osallistumiselle, ja periaate "ihminen oman elämänsä asiantuntijana" ei ilman sitä toimi.

Yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä elämäntapahtumakokonaisuuksien yhteiskehittämisessä korostettiin keskusteluissa vahvasti. Myös kolmas sektori kannattaa ottaa mukaan kehittämiseen heti alkuvaiheessa. Kolmannella sektorilla ja järjestöillä on paljon osaamista ja asiantuntemusta kohderyhmistä, jota voisi hyödyntää kokonaisuuksien suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheissa.

Muita huomioita

Digikompassiin liittyen pienryhmien keskusteluissa nousi esiin joitain yleistasoisia huomioita. Keskusteluissa esimerkiksi pohdittiin, luodaanko digikompassin myötä kansallinen työkalu ja ottavatko kaikki (ml. kunnat ja sote-alueet) sen käyttöön sekä tuleeko tähän velvoittavaa lainsäädäntöä.

Tärkeänä digikompassin valmistelussa nähtiin osallistava päätöksenteko läpileikkaavana toimintatapana. Osallistamisessa PPP-yhteistyö (engl. *Public-Private Partnership*) nostettiin esille.

Lisäksi työpajatyöskentely nähtiin yhtenä hyvänä vaihtoehtona digikompassin jatkotyöstyössä. Lausuntopalvelun käyttö jatkovalmistelussa koettiin myös hyväksi työkaluksi.

Yhteenveto

Tilaisuuden havainnot voi tiivistää seuraaviin kolmeen kohtaan:

- Kolmas sektori ja tietysti palveluiden käyttäjät on otettava mukaan
- Käsitteiden määrittely nykyistä konkreettisemmin: esimerkiksi mitä tarkoitetaan ”elämäntapahtumakokonaisuudella” käytännössä.
- Miten elämäntapahtumakokonaisuuksiin perustuva palveluiden suunnittelu tapahtuu ja mistä palvelut koostuvat: miten palvelut tuotetaan (automasoida jne.), mistä palveluihin pääsee (suomi.fi?) ja miten huolehditaan heistä, jotka tarvitsevat lähipalveluita.

Lue raportti kokonaisuudessaan ([linkki](#)).

3 Neuvottelukunnan pääviestit ja katse tulevaisuuteen

[otsikko pitää pohtia ja muotoilla kuvaavaksi ja kiinnostavaksi]

Neuvottelukunnan pääviestit

[Toimituskunta on muotoillut alla olevia ehdotuksia pääviesteiksi. Toimituskunta ehdottaa näistä valittavan kolme (3) pääviestiä]

Hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen digitaalisessa yhteiskunnassa on kaikkien ihmisten arjen kannalta olennaista.

Tämä toteutuu mm. edistämällä seuraavia asioita:

- **Ihmisellä tulee olla oikeus määritellä, millaista on hänelle merkityksellinen elämä ja missä asemassa digitalisaatio on siinä.**
- **Digitalisaation myönteisiä vaikutuksia ihmisten arkeen on voimistettava ja kielteisiä ehkäistävä.**

- **Digitaalinen osallisuus luo hyvinvointia**

Palveluiden käyttäjälähtöinen kehittäminen sekä eri toimijoiden välinen yhteiskehittäminen varmistavat osallisuuden toteutumista.

Ehdotamme: Digitalisaation vaikutukset osallisuuteen ja hyvinvointiin tilannekuvan ja seurannan vastuuttamista jollekin taholle.

- **Digitaidot kuuluvat kaikille**

[TAI vaihtoehtomuotoilut alla]

- Digitaidot ovat jokaisen taitoja
- Digitaidot ovat arjen taitoja
- Digitaitoja tarvitsevat kaikki
- Digitaitoja on kehitettävä läpi elämän
- Digiosaamista eri elämänvaiheessa on vahvistettava koulutuksella

Turvallisen digipalvelujen käytön opettelu ja opettaminen tulee aloittaa varhain. Digitaitojen kehittäminen on jatkuva prosessi ja yhteiskunnan eri toimijoiden vastuut ja resurssit on yhdistettävä tukemiseen.

- **Kaikki on pidettävä digitalisaatiossa mukana.**

Ihmisellä tulee olla oikeus määritellä itse, millaista on hänelle merkityksellinen elämä ja missä asemassa digitalisaatio on siinä. Yhteiskunnan on tuettava kaikkien mahdollisuuksia olla osallisena digitalisaatiokehityksessä.

- **Saavutettavuudesta hyötyvät kaikki**

[TAI vaihtoehtoiset muotoilut alla:]

- Kansalaisilla on oikeus ymmärrettävään tietoon (ja palveluihin)
- Digitaaliset kansalaispalvelut on toteutettava ymmärrettävästi

Itsearviointia toimikaudesta ja toiminnasta

[Täydennetään 16.12.kokouksen keskustelun ja kyselytuloksien perusteella.

Tekstissä voisi avata asiaa esimerkiksi näiden kysymysten kautta:

- Mitkä ovat olleet Digi arkeen –neuvottelukunnan tärkeimmät saavutukset ja ansiot?
- Missä tavoitteissa Digi arkeen –neuvottelukunta ei mielestäsi ole onnistunut riittävän hyvin?
- Mitkä ovat olleet Digi arkeen –neuvottelukunnan hyödyt teille jäsenenä ja jäsenorganisaatioiden edustajina?
- Missä asioissa koette, että hyötyjä ei ole syntynyt?
- Miten miellätte Digi arkeen –neuvottelukunnan roolin ja tarpeellisuuden?
 - o Esimerkiksi suhteessa muihin digitoimijoihin, viranomaisvalmisteluun ja kansalaisjärjestöjen yleisen yhteistyöhön ja edunvalvontaan?
 - o Voisiko neuvottelukunnan toimintaa yhdistää jonkin muun toimijan toiminnan kanssa, jos, niin minkä?
- Onko neuvottelukunnalle ja sen työlle jatkossa tarvetta?
 - o Jos on, millaisissa asioissa ja miten työskennellen?
 - o Jos ei ole, minkä vuoksi?]

[Loppusanat tähän]

4 Liitteet

- Kaikki julkaistut materiaalit [Hankeikkunassa](#) (VM021:00/2020) ml. kaikki pöytäkirjat sekä kokousmateriaalit
- [Asettamispäätös](#)
- Pyöreiden pöytien raportit:
 - [Pyöreän pöydän keskustelu 11.5.2022 - Digikompassin näyttämä suunta julkisten palveluiden digitalisoinnissa ja automatisoinnissa](#)
 - [Pyöreän pöydän keskustelu 30.11.2021 Tiedolla johtaminen – kansalaiset ja osallisuus](#)
 - [Pyöreän pöydän keskustelu 19.5.2021 Perus- ja ihmissoikeudet digitaalisissa palveluissa](#)
 - [Pyöreän pöydän keskustelu 16.2.2021 - Osaaminen ja taidot digitaalisessa yhteiskunnassa](#)
 - [Pyöreän pöydän keskustelu 20.10.2020 Hyvinvointi ja osallisuus digitaalisessa yhteiskunnassa](#)
- Kilpailuetuna saavutettavuus – työkaluja yrityksille 1.9.2021 -tilaisuuden [huoneentaulu](#)
- Viestintää listattuna, esim. Twitter –tilastoja, tiedotteita [täydennetään]
- Tilaisuudet ja tapahtumat, joissa puheenjohtajat ja jäsenistö esiintynyt neuvottelukunnan edustajina (listaus) *esimerkiksi* [täydennettävä]:

Tilaisuus	Järjestäjä	Aika ja paikka	Otsikko/aihe	Puhuja/osallistuja	Muuta
<i>täydennettävä...</i>					
Kuntamarkkinat	Kuntaliitto	15.9.2021 (hybriditilaisuus)	Näkökulmia kuntien digitukeen ja digiosallisuuden vahvistamiseen	Sari Vapaavuori ja Minna Piirainen	Tapahtumasiivu
Webinaari erityistä tukea tarvitsevien digiosallisuudesta	Mahdollisuus lapselle ry	27.10.2021 webinaari	Alustuspuheenvuoro mitä digiosallisuus on ja mitä se voi olla, erit.kehitysvammaisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien näkökulmasta	Sami Älli	
DigiKymenlaakso Foorumi	DigiKymenlaakso	22.1.2022 (verkko-osallistuminen)		Marianne Heikkilä	Tallenne
Digikompassin sidosryhmätilaisuus : Julkiset palvelut osa-alue	Digitoimisto	28.1.2022 (verkko-osallistuminen)	Paneelikeskustelu	Juulia Andersson	
Suuntaviivat nyt -seminaari	STM	10.2.2022	Alustuspuheenvuoro teemaan ”Digitalisaatio kansalaisten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta - Miten varmistamme, että kaikki pysyvät mukana muutoksessa?”	Sari Vapaavuori	
<i>täydennettävä...</i>					
Wellbeing of digitalized societies and workplaces workshop	Church Action on Labour and Life (CALL) European Network	29.11.2022 (läsnätilaisuus Helsinki)	What is needed for digital inclusiveness	Olli Kuusisto (sihteeristö)	
<i>täydennettävä...</i>					

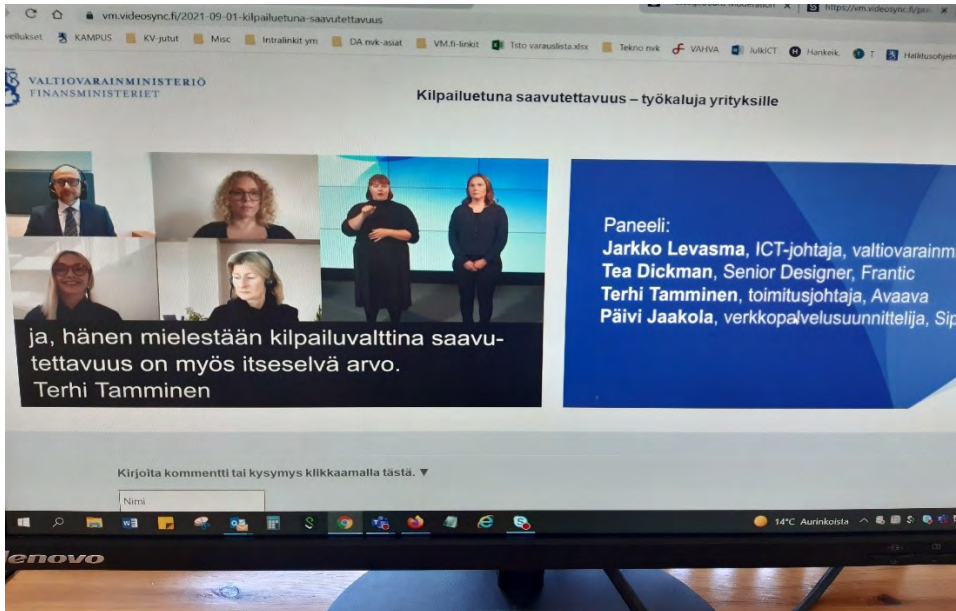
- Kuvia tilaisuuksista ja kokouksista, *esimerkkinä [käyttöluvut, kuvaajatiedot ja alt-tekstit huomioitava]*:

Neuvottelukuntalaisia 3.11.2022 työpajassa.

11.5.2022 hybriditilaisuutena järjestetty pyöreän pöydän keskustelu.

Kuvakaappaus 1.9.2021 verkkotilaisuudesta.

- Edellisen toimintakauden julkaistut materiaalit [Hankeikkunassa](#) (VM018:00/2017)
- Muuta, mitä?